

Jujtzye maka tzyäjkwätzäkya´e te´ najscojameram wä´kä mujsä we´nyarä´ä sunyi te´päntam ijtyajupä México najsomo.

Yä´ México najsomo te´ yomoram y te´ pänistam nye´käre kyopikyajpapä te´ päntam makapä´is kyo´anhkimya´e y kyowinaya´e. Yäjinhamänhte kejpapä ke sunyire tujkpapä te´ yojsykuy, jurä we´nyajpamä te´ anhkimkutyam nyäjmajpapä *poder ejecutivo*, te´ *poder legislativo* y te´ *poder judicial*. Te´ *poder legislativo*´is kyokipsapapänhte y pyäjkintzyokpapänhte te´ anhkimkutyam ntä najsomoram; yä´omo ijtyajpapänhte te´ *diputadoram* y *senadortam*. Te´ *diputado*´istamänhte kyo´anhkimyapapä te´ kupkuy te´ *congreso*´omo ijtyupä México´omo y yä´ram kopikyaräjpapänhte wä´kä tyojsya´ä tu´ka ameram.

Tumä *democracia* México´is nye´sepä´omo, mumu te´ yomo´is y pä´nis vyotoram tumä yojsyapapänhte. Wä´kä mujsä tyukä, makak kyopikya´e te´ *diputadoram* ntä najsomoram wyenpapänhte jurä anhkastam maka kyojame te´ ijtyuktyam tumtumäpä kopinhkuyis te´seri nyä ijtyajkerupä´is päntam tumtumäpä kupkuyis. Te´se tumtumäpä *diputado*´is maka kyo´anhkimi te´ kupkutyam te´seri nyä ijtyajkerupä´is te´ päntam. Yä´ kojameramänhte näjmayaräjpä *distritos electorales*, mujsapapänhte ijtya´ä mäjarampä y motzyirampä kupkutyam y wäpänhte jana nyä ijtkokätya´ä päntam tumtumäpä´is.

Te´ anhkimkuy jaye´omo México najsisnye nämpapänhte ke ntä najscojameram we´nupänhte yäjtis *distrito*´omo, y tumtumäpä´omo kyopikyajpapänhte tumä *diputado federal*. Te´serike tumtumäpä anhkimkuyjaye nyä ijtyajupä mäja kupkuyistam kyojampapä ntä México najsistam kejpapänhte jujtzye *diputadoram* maka kyopikya´e ijtyajujse te´ *distritos electorales*.

¿Tire te´ najscojame wä´kä mujsä we´nyarä´ä sunyi te´päntam?

Tumä *distrito electoral* najscojamere, wye´nyajpamä te´ päntam ijtyajupä tumtumäpä kupkuyomoram o te´ mäja kupkuyomoram ijtyajupä ntä México najsomoram, wä´kä te´se mujsä kyopikya´ä te´ *diputadoram* makapä´is kyo´anhkimya´e y te´se tumtumäpä *diputado*´istam mujsä kyo´anhkimya´ä mumu te´ päntam ijtyajupä te´ kupkuyomoram.

¿Tire te' najskojame wä'kä mujsä we'nyarä'ä sunyi te'päntam ijtyajupä kyupkuyomoram?

Yojsykutye tzyäjkpapä te' *Instituto Nacional Electoral* (INE), wä'kä mujsä kyena jurä anhkastam kyojampa tumtumäpä najskojame kopinhkuyisnye ntä México najsomo o tumtumäpä mäja kupkuyomoram ijtyajupä ntä México najsomoram.

¿Tikoroya yojspa?

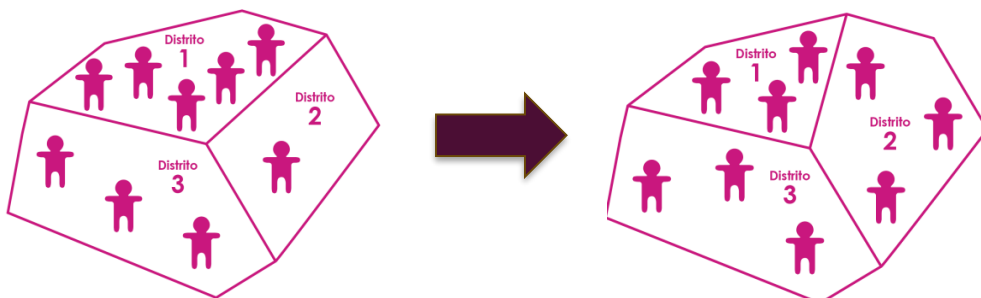
Wäkte mujsä ntä we'nyarä'ä te'päntam tumtumäpä najskojame'omoram, te'se mumu pänis nyä irä í's maka kyo'anhkimi ntä México najsomoram y te'serike kyena tyajk yojsya'ä sunyi te' voto.

¿Tikoroya syutpa ntä ntäjäkwätzäkä te' najskojameram wä'kä mujsä we'nyarä'ä sunyi te'päntam kupkuyomoram?

Te' najskojame'is wyenhkuy wäpäre tyukä jänjäna mäja ayajpa anhkä te' kupkutyam. Pä'nayajpa anhkä, eyarampä ka'yajpa y eyarampä maka ijtya'e eyapä najsomoram, te'koroya wenerampä najskojame'istam nyä ijtanhäyajpa o mä'nyajpa te' pyäntam kätpasenhomo te'ameram jurä jí'nam kyopatoya'emä te' anhkimyajpapä'is. Te'koroyare syutpapä ntä nhkosa jänjäna te' najskojameram we'nyajupä nyä parejo päntam.

¿juitzere mujspapä ntä ntäjäwätzäkä te' najskojameram wä'kä mujsä we'nyarä'ä sunyi te'päntam kupkuyomoram?

Wä'kä mujsä ntä ntäjäwätzäkä te' najskojame'is 'yanhkimkutyam, makapäre kyetya'e ke tumtumäpä'is kupkuyis nyä ijtya'ä parejo päntam. Y te'sekire tyanpä'ä te' kupkutyam, jana jene tzyenhpä'ä te' tzyowekeram, mujsпамä ntä ompa weweneya anhke 'yirä ketzaram y te'se tumä ijtyajumä te' kupkutyam nyä ijtyajupä'is päntam tzyapyajpapä'is ore wä'kä te'se mujsä tyojstäjkäya'ä te' política'omo

¿Juitzyek tujkpa y juitzye tujkpa?

Te´ ame´omoram 2016 y 2017 te´ INE´is maka tzyäjkwätzäjkya´e te´ najskojameram te´ México najsomo y te´serike te´ mäja kupkuyomoram nyäyirampä´is *Baja California Sur, Campeche, Colima, Chiapas, Ciudad de México, Guanajuato, Guerrero, Jalisco, México, Michoacán, Morelos, Nuevo León, Querétaro, San Luis Potosí, Sonora, Tabasco y Yucatán.*

Tumtumäpä mäja kupkuyomoram maka tzyäjkya´e tumkutyam makamä tzaptumya´e wä´kä te´ INE´is tzyamanhwajkaya´ä tipä yojsykuy maka tzyäki te´ anhkimkutyäjkam kyotzokyaajpapä´is te´ oretzapyajpapä, te´ *partidos*´is kyowinaram, te´ anhkimyajpapä tumtumäpä ntä najsomoram, te´ *diputodoram* ntä ko´anhkimtampapä´is ntä nhkupkuyomoram, te´ anhkimyajpapä kyetyajpapä´is te´ kopinhkuy y mumu te´ päntam.

Makak tzyäjkya´e yä´ yojsykuy te´ ijtyajumä kupkutyam oretzapyajpapä, te´ INE´is maka ´yanhku´akya´e te´ päntam tumä tumnhkuyomo wä´kä mujsä tzyajmaya´ä tiyä kyipsyajpa te´ yojsykukyäjsi y juitzyena mujspa we´nyarä´ä nye´kä´omoram kojamyaräjpasenhomo, y te´serike juräpä kupkuyomo maka tzä´yi te´ anhkimkuy.

¿Iram mujspa täjkäya´ä?

Maka ijtya´e yä´ tza´mahwajkuyis tyumnhkuyomo te´ *partidos*´is kyowinaram, te´ anhkimyajpapä tumtumäpä ntä najsomoram, te´ *diputodoram* tä ko´anhkimtampapä´is ntä nhkupkuyomoram, te´ anhkimyajpapä kyetyajpapä´is te´ kopinhkuy, te´ kupkutyam y mumu te´ päntam.

¿Juitzyek maka tzyäjkya´e y juitzye maka tzyäjkya´e te´ tumkuy?

Jintire te´ tumnhkuy maka tyuki, makarinh tzya´manhwajkayajkere sa´sa te´ oretzapyajpapä y kupkuyis kyowinaram ijtyajupä ntä nhkojame´omoram. Yä´ki makanh tzyapya´e juitzye maka tumyarä´i te´päntam tumtumäpä kojame´omoram y makanh tzi´yarä´i toto jayeram tzyamanhwajkpamä tipä yojsykutye ne tyujku y te´se mujsä kyokipsya´ä y tzyapya´ä ka wyä´ayajpa juitzye maka kyojamyarä´i ne tzyajmayaräjuse te´ anhkimyajpapä´is nye tzyäjkayajupä´is yä´ yojsykuy.

Jäsikam te´ oretzapyajpapä y kupkuyis kyowina´istam maka kyä´wejaya´e tumä toto jaye te´ näjmayaräjpapä *Juntas locales y distritales* kyojampapä te´ INE´is ijtyajupä tumtumäpä mäja kupkuyomoram juitzye kyokipsyaju te´ yojsykuy.

Tujkukam te' najskojame'is wyennhkuy makamä mujsi kyopikya'ä te makapä'is kyo'anhkimya'e, te' INE'is maka tzyajme te' kupkutyam jujtzye tzä'yu te' wenhkuy makamä'is kyojamyä'e y jäsikam te'serinh maka tzyäjkere wä'kä mujsäri tyujkerä mumu México najsomo.

Wä'kä mujsä tyukä sa'sa te' tumnhkuy te' oretzapyajpapä y kupkuyomoram, te' INE makamä kyotzowe te' Anhkimkutyäjkis ijtupä México najsomo pyämitzipapä'is te' oreram nyäjmajpapä (INALI), te'serike te' anhkimkutyäjkis ijtupä México najsomo kyetpapä'is wä'kä pyämipäkyä'ä te' oretzapyajpapä pantam.

¿Iram täjkäyajpa yä' tumnhkuyomo?

Mumu te' päntam y kupkutyam oretzapyajpapä, makamä nukya'e te' kyo'anhkimyajpapä'is y te'serike te' kyowinaram.

¡Kämujsä! ka myumu tä yojstumtampa México mäja ajpa, ¡Täjkä!